

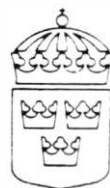
Motion till riksdagen

1989/90:A64

av Mona Saint Cyr m.fl. (m)

med anledning av prop. 1989/90:76

Regionalpolitik för 90-talet

Mot.
1989/90
A64-67

Östergötland har ett strategiskt läge inom vårt land och har bara därigenom en ypperlig chans att kunna bli en alternativ storstadsregion. Här finns teknisk högskola och universitet. Här finns tung basindustri. Här finns framtidsföretag inom databranschen. Här finns en omväxlande natur med bördiga slätter likaväl som uppfriskande och kuperade skogsområden i norr och söder. Här finns skärgården. Här finns gamla kulturlandskap med värdefulla ekbestånd. Här finns både historia och andlig kultur. Här finns en hoppfull ekonomisk tillväxt i stråket Norrköping-Linköping, som förenar allt detta mellan humanismen och tekniken. Kring en sjudande utvecklingskraft i dessa orter finns rika möjligheter för en spridning och avknoppning av idéer och initiativ till alla övriga kommuner i länet, såväl de små som de mellanstora. Det är med Östergötland som med varje enskild individ i vårt land: Förutsättningarna för utveckling är dess egen inneboende skaparkraft men villkoren därutöver är, att skaparkraften ges frihet att utvecklas i positiv anda. Utan tvång. Utan hinder. Utan restriktioner.

Om den politik, som förs i vårt land, toge fasta på dessa till en positiv utveckling – inte bara för länet utan indirekt också för hela landet. Motsvarande politiska samsyn måste givetvis tillämpas också inom länet och i de enskilda kommunerna.

Säkerställ 2000-talets länsflygplats

Axeln Linköping-Norrköping kan som motor i länet utveckla rollen som ett konkret alternativ till koncentrationen kring huvudstaden. Gränslandet kring Göta kanal mellan de båda kommunerna kommer på sikt att bli ett intressant och attraktivt område, om inte bara ett servicecenter växer upp här utan också handel och industri etableras. 2000-talets länsflygplats bör planeras och säkerställas i god tid. Inte minst viktigt är detta ur miljösynpunkt. Givetvis är det lika viktigt att denna flygplats blir "spindeln" mitt i det infrastrukturella nät, som successivt behöver läggas ut över länet. Det gäller upprustningen av såväl länsvägar som länsjärnvägar. Det gäller också att åstadkomma en nödvändig pendeltrafik i de mest tätbefolkade områdena. Götalandsbanan måste ge länet bättre förbindelser västerut med bl a Göteborgsregionen. Men länets kommunikationer med kringliggande län får inte heller försummas. Ännu längre ut i periferin får man inte glömma

möjligheterna till växande kontakter i österled med en historisk tradition att bygga på. Både Gotland och i förlängningen de baltiska staterna är intressanta gränsgrenar både vad gäller turism och handel liksom kulturellt utbyte.

Mot. 1989/90
A64

Gymnasier i Kinda, Åtvidaberg, Valdemarsvik

I samband med att man tar tillvara detta östgötska centrum inneboende utvecklingskrafter får man inte glömma den roll, som de mindre kommunerna spelar. Gammalt bytänkande måste bort till förmån för en positiv och gagnarlig samsyn. De små kommunernas roller är nog så viktiga komplement. Tillverkningsindustrin, som vill ha nära till men inte är omedelbart beroende av den direkta närheten till forskning och högre utbildning, kan med fördel lokaliseras hit. Lagom avstånd till centrum. Lätthet att få industrimark. Lägre markpriser. Natur och rekreation nära bostaden. De små kommunerna erbjuder bra lokaliseringar och goda boendeanvändningar. Det förutsätts, att de då också kan erbjuda goda kommunikationer. God utbildning är en livsviktig komponent i den nya rollen. Därför bör t ex Kinda, Åtvidaberg och Valdemarsvik få utveckla den typ av gymnasieutbildning, som stärker deras roller i ett samlat östgötaperspektiv.

Stärk universitetet

Universitetet i Linköping är landets yngsta. Det tillkom 1975, men universitetsfilialen till Stockholms Universitet började sin verksamhet redan 1967. Sedan dess har en successiv utbyggnad ägt rum. Den tekniska sidan utgjorde från början en tung del och på såväl kombinationen teknik och ekonomi som datasidan gjordes stora och framgångsrika satsningar, både utbildnings- och forskningsmässigt. Därefter följde Tema-forskningen, som med sin tvärvetenskaplighet innebar något nytt och stimulerande för Sverige. Hälsouniversitetets tillkomst, som också innebar fullständig läkarutbildning vid universitetet, utgjorde också en innovation.

Däremot har grundutbildningen inom det förutvarande filosofiska fakultetsområdet, den tidigare universitetsfilialen, släpat efter och knappast nått upp till den nivå, som bör präglade ett universitet. Varken den naturvetenskapliga, samhällsvetenskapliga eller humanistiska grundutbildningen har haft möjligheter att leva upp till den mångfald, som rätteligen kan krävas av ett universitet. Detta gäller kanske särskilt humaniora.

Universitet i obalans

Universitetet konstaterar själv i sin verksamhetsberättelse, att det råder en obalans vid universitetet. Många humanistiska ämnen, som normalt är företrädda vid ett universitet, lyser med sin frånvaro i Linköping. De ämnen återigen, som finns etablerade, vilar på bräcklig grund. Lärarna är få och saknar ofta både forskarutbildning och forskningsmiljö.

Vid universitetet har en särskild arbetsgrupp arbetat på uppdrag av utbildnings- och forskningsnämnden för det filosofiska verksamhetsområdet. Universitetet har slutit upp bakom dess förslag, som innebar att en kraftig förstärkning äntligen skulle ske av det humanistiska området.

Syftet är inte bara att tillföra några nya, nödvändiga ämnen som allmän språkvetenskap, etnologi, filosofi och idé- och lärdoms historia, utan också att ge en ny dimension till t ex civilingenjörsutbildningen. Likaledes har gemensamma kurser i vetenskapsteori aktualiserats liksom ett övergripande anslag om teknikens konsekvenser för människans arbetsmiljö och för naturmiljön.

Speciell profil

Med sin speciella och framgångsrika profil är Linköpings universitet särskilt ägnat att ta sig an dessa nya problemställningar. Tillräckligt utbyggt skulle på detta sätt universitetet i Linköping också på det filosofiska verksamhetsområdet nå upp till den universitetsnivå, som redan för några decennier sedan förutsattes av statsmakterna.

LIF-anslaget

Den väsentligaste anslagsposten inom högskolans budget för humaniora och samhällsvetenskap är det s k LIF-anslaget, Lokala och individuella linjer samt fristående kurser (D 10). Av landets sex universitet intar Linköping med sin låga anslagstilldelning en särställning. Universitetet i Linköping föreslås tilldelas drygt 22 milj kronor. Umeå universitet med lika många studerande som Linköping föreslås en tre gånger så stor tilldelning, medan högskolorna i Örebro och Karlstad ligger på en nivå strax under Linköping.

Skall Linköping verkligen kunna leva upp till de krav, som ställs på ett universitet, måste också det filosofiska verksamhetsområdet komma i paritet med övriga universitet. Moderata samlingspartiet har i en annan motion föreslagit, att LIF-anslaget tillförs ytterligare 80 milj kr. Vi föreslår, att 5 miljoner kronor därav tillförs Linköpings universitet och i första hand då humaniora och samhällsvetenskap.

Knyt rådgivningen jord/skog till berörda skolor

På utbildningssidan finns också andra områden att ta vara på i länet. I den svacka som jordbruksnäringen f n befinner sig i, föreligger risk för lantbruksskolornas framtid. Den rådgivning, som idag ges till lantbrukarna, är splittad mellan olika intressenter. Det finns alltså behov av en samordnad rådgivning. Resurserna borde kunna samlas till lantbrukscentra, koncentrerade till länets lantbruksskolor, och detta bör då ske genom ett samarbete mellan stat, landsting och näring. I Östergötland bör man därför slå vakt om Vretaskolan genom att dit förlägga behövliga och värdefulla rådgivningsuppgifter. Vi föreslår därför att Östergötlands lantbruksnämnds rådgivningsverksamhet genom samarbete med landstinget förläggs till Vretaskolan.

Samverksamheten bör utvärderas och omprövas efter förslagsvis tre år.

Liknande samarbete bör prövas mellan Skogsvårdsstyrelsen och Västerbyskolan.

Genom angivna förändringar skulle skolornas framtida roll förstärkas samtidigt som de knyts närmare till län, landskap, brukare och länsinvånare.

I Vadstena finns en väl utvecklad kyrkomusiklinje i anslutning till Vadstena folkhögskola. Skolan bör ges examensrätt i samband med omläggningen av kantorsutbildningen. Eljest försvinner denna utbildning från Östergötland efter att i flera årtionden ha haft en anknytning till Linköping. Här har åtskilliga kantorer utbildats för senare tjänstgöring i många av Östergötlands små landsbygdsförsamlingar. Vadstena skulle mycket väl kunna överta denna examensrätt och på så vis bevara kyrkomusikutbildningen inom Linköpings stift. Skolan förfogar över både kompetenta lärare, goda undervisningslokaler och instrument. Att Vadstena därtill erbjuder en förnämlig, kulturell och kyrklig miljö som bakgrund behöver inte särskilt påpekas.

Motorsportgymnasium

En annan och annorlunda utbildningsnisch för länet skulle ett motorsportgymnasium kunna vara. Det finns ju tidigare i landet specialgymnasier för idrott, schack och musik. Men i Linköping finns norra Europas största motorsportanläggning, nämligen Linköpings Motorstadion. Här finns också redan förutsättningarna i form av utrustning, banor och ledare. Att denna form av utbildning efterfrågas är också ställt utom alla tvivel. Tanken har fullt stöd hos Svenska Motorcykelförbundet.

Goda turistiska förutsättningar

För att länet och landskapet ska bevara sin attraktionskraft måste naturen och miljön givetvis värnas. Länets turistiska förutsättningar är goda. Omberg, Tåkern och Kolmården erbjuder sina specialintressen. Skärgården med fiskemöjligheter lockar många. Skogsbygden med rena sjöar, med vandringsleder och Kinda kanal inbjuder till bad, fiske, rekreation, kanotning mm. Östergötland har vidare ett tiotal golfbanor. Lika många är under projektering eller byggande. Detta är positivt även från landskapssynpunkt och ett bra alternativ till markanvändning, när vi har överskott på jordbruksmark.

Det skiftande landskapet, alltifrån slätt till skog, berg, grottor, hav och insjöar berättar om gången och ny kultur.

Eklandskapet

Eklandskapet söder om Linköping måste vårdas och förvaltas till kommande generationer. Men det är också viktigt att anläggande av nya ädellövsskogsbestånd underlättas. Det finns numera kunskap och erfarenhet av att nyanlägga ekbestånd på sådana sätt, att viltskador minimeras och att skogsägaren under den mycket långa omloppstiden kan erhålla viss virkesavkastning. I en annan moderat motion av Karl-Gösta Svenson, Blekinge, har detta utvecklats närmare. Vi instämmer i hans åsikter och anser, att dessa metoder bör kunna prövas också i Östergötland.

Forskning kring skärgårdens marina miljö

Vi har många fina skärgårdsområden i Sverige. De är av stor betydelse för det rörliga friluftslivet. Östergötlands skärgård är också klassat som riks-

tressant. Många söker sig till skärgården för vila och rekreation. Men denna fantastiska arkipelag skulle inte vara densamma utan en bofast befolkning.

En levande skärgård kan bara bli verklighet, om vi skapar förutsättningar för en dräglig tillvaro för den bofasta befolkningen. Utan en bofast befolkning, som på ett naturligt sätt bevarar skärgårdsmiljön, kommer skärgården att på sikt förslitas och möjligheterna till service för fritidsfolket att försämraras.

En särskild forskningsgrupp bör tillskapas för att följa utvecklingen och för att förbättra betingelserna på olika områden. Forskningsgruppen kan knytas till Linköpings universitet och arbeta med bl a den marina miljön, med kommunikations- och näringslivsfrågor och utbildningsinsatser med inriktning på skärgårdsområdets särskilda behov.

Jord och skog

Jord- och skogsbruket kommer inte att ha spelat ut sin roll i ett östgötskt framtidsperspektiv, även om näringen står inför stora omstruktureringar. Det finns viktiga frågor, som måste lösas på ett annat sätt än som idag sker, om såväl vår modernäring ska kunna fortleva som alla de nya företag, vårt land och län behöver, skall kunna uppstå och leva vidare. Det svenska skattesystemet måste stimulera till företagande.

Moderata samlingspartiet framlägger ett sådant förslag i en särskild partition. Vidare föreslår vi, att skogsvårdsavgiften avskaffas liksom träfiberlagen. Vi vill ha kvar avdragsrätten för underhålls- och reparationskostnader för lantbrukets mangårdsbyggnader. Vi anser det vara livsviktigt, att kvittningsrätten mellan olika förvärvskällor bibehålls – både för jordbrukets skull och alla presumtiva enskilda företags. Vi vill avskaffa förvärvsprövningen för fysiska personer enligt jordförvärvslagen. Vi anser, att kravet på avverkning och ransonering i skogsvårdslagen bör undanröjas. De lantbrukare, som varaktigt avför arealer ur livsmedelsproduktionen, måste ersättas för detta.

Skattehinder

Det finns åtskilliga fler hinder för en sund och framåtsyftande utveckling i östgötskt och svenskt näringsliv. Den just införda "turistskatten" hör dit. Den nya fastighetstaxeringen får enligt moderat uppfattning absolut inte leda till höjd boendebeskattning. Förmögenhetsskatten på i företag arbetande kapital måste avskaffas. Arbetsinkomster i näringsverksamhet får inte föranleda att det extra avdraget reduceras. Tvångssparandet bör omedelbart avskaffas. Det är dessutom ojämnt. I högskattekommuner åläggs människorna tvångsspara mera. Dessutom drabbar tvångssparandet dem extra hårt, som betalar B-skatt, då dessa tvångssparar också på andelen sociala avgifter. Till de drabbade hör alltså också lantbrukarna, som t.o.m. åläggs tvångsspara på skogsvårdsavgiften!

Konkurrens och alternativ

Vi vill ha konkurrens mellan kommunal och privat verksamhet och att denna konkurrens utövas på lika villkor. Så sker ej idag. Vi vill ha privata alternativ

t ex inom tjänstesektorn, där det idag råder monopol. Det må gälla hemvård, barnomsorg eller skolor. Inom denna sektor återfinns huvudparten av den kvinnliga arbetskraften. Kvinnorna har därmed ingen alternativ arbetsgivare att gå till. Inte heller får de öppna egen verksamhet, fast de så önskar. Detta förhållande är en stark och negativ hämsko på en sektor, som skulle kunna utvecklas till något mycket positivt för länet.

Det finns andra restriktioner i vårt samhälle, som bör undanröjas, om vi skall kunna åstadkomma tillväxt och framtidstro i större omfattning än som kan ske idag i vårt län. Mark- och tomtägare måste få bygga utanför detaljpanelagt område. Det generella strandskyddet bör avskaffas. Det skapar överhettning i vissa områden med onaturlig prisutveckling som följd. Låt människor därför i större utsträckning få bo och bygga, där de själva helst vill slå sig ner. Möjligheterna därtill ökas, om länets järnvägsnät och vägstandard anpassas till en sådan utveckling. Men givetvis kan inte allmänna kommunikationer sörja för alla transporter. Även i vårt län är bilen en nödvändig förutsättning för att människor just skall kunna bo och verka, där de önskar. Den överbeskattning, som idag sker även av bilen, förhindrar just denna fritt valda bosättning, där hela länet eljest skulle kunna befolkas och levandegöras. Moderata samlingspartiet deltar sålunda inte i beskattningsjakten på bilismen. Vi slår alltid vakt om den enskilda äganderätten. Människor ska ha råd att äga – också sin bil – och att nyttja den såväl i privatlivet som för arbetsresor.

Kulturminnen

Vi har särskilda förpliktelser gentemot såväl den gångna tiden som mot framtiden. Den nu levande generationen är en länk mellan det som varit och det som skall komma. Därför måste vi vara särskilt varsamma, när det gäller värden av kulturminnen. Kulturmiljön hotas av luftföroreningar, av jordbrukets omstrukturering av det gamla kulturlandskapet och av det moderna skogsbrukets maskinteknik.

Det gäller att göra de rätta och nödvändiga avvägningarna, så att kulturminnena kan bevaras till kommande generationer. Vi saknar också i Östergötland den satsning på arkeologiska utgrävningar, som kan förmedla ny kunskap om vår forntida historia. Det ter sig alltmer angeläget för oss i vår materialistiska tid att också rätt utnyttja våra möjligheter och bidra till att ta fram den kunskap, som hittills varit fördold.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av en länsflygplats i Östergötland,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nödvändigheten av att snarast bygga ut det filosofiska verksamhetsområdet vid Linköpings universitet,
3. att riksdagen för budgetåret 1990/91 anslår 5 milj. kr. utöver budgetpropositionens förslag till Linköpings universitet under utbildningsdepartementets huvudtitel, D 10 (Lokala och individuella linjer samt fristående kurser),

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Vadsstena folkhögskola får rätten att såväl utbilda som examinera kantorer,

5. att riksdagen hos regeringen begär att en utredning tillsätts med uppgift att analysera förutsättningarna för ett motorsportgymnasium i Östergötland,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rådgivningsverksamheten inom jordbruket och skogsbruket,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om forskning och utveckling kring skärgårdsfrågor,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna det angelägna i att arkeologiska undersökningar i Östergötland intensifieras,

9. att Kinda, Åtvidaberg och Valdemarsvik får utveckla den typ av gymnasieutbildning som stärker deras roller i ett samlat Östgötaperspektiv.

Stockholm den 26 mars 1990

Mona Saint Cyr (m)

Birger Hagård (m)

Carl G Nilsson (m)